

KOULUTUSPOLITIikka ON AINA MYÖS ALUEPOLITIikka

Akava Kainuun puheenjohtaja Esko Pääskylän puheenvuoro Haudataanko pienet elävältä? – mielenosoituksessa Eduskuntatalon edustalla 27.4.2010

Akava Kainuu on kainuulaisten akavalaisten järjestöjen yhteistyöelin, jonka päätehtävä on yhteiskunnallinen edunvalvonta. Erityisesti tehtävämme on huolehtia maakuntamme korkeasti koulutettujen työllisyydestä. Tähän työllisyystavoitteeseen liittyy kiinteästi se, että luodaan edellytykset korkea-asteen osaamista vaativien työpaikkojen luomiselle. Siihen tarvitaan korkeasti koulutettuja osaajia ja parhaiten osaajia on tarjolla työmarkkinoille siellä, mistä heitä valmistuu.

Jo nyt Suomen korkeakouluverkosto on epätasapainossa. Jos korkea-asteen aloituspaikat jaettaisiin tasan eri maakuntien kesken suhteutettuna väkilukuun, tulisi esimerkiksi Kainuuseen lisätä satoja aloituspaikkoja, eikä vähentää niitä.

Vähäinen korkea-asteen koulutustarjonta ja osaajapula kulkevat käsi kädessä. Tilastokeskus on haastatellut yrityksiä rekrytointiongelmista ja yllättäen viime vuosina eivät Suomen kasvukeskukset ole olleet alueita, joissa on yritysten rekrytoinnissa ollut pahin osaajapula, vaan se on ollut Kainuussa. Kuvaa täydentää se, että Kainuussa myös korkeasti koulutettujen osuus työvoimasta on Suomen maakunnista alhaisin.

Jokainen maakunta tarvitsee korkeasti koulutettua työvoimaa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kussakin maakunnassa on toimiva ja tarpeeksi laaja korkeakoulujärjestelmä. Tämä ei tietenkään tarkoita, että kaikissa maakunnissa tulisi kouluttaa kaikkien alojen osaajia, vaan maakunnilla on syytä erikoistua vahvoille alueilleen. Kajaanin rooli on ollut erikoistua opettajien koulutukseen paitsi lähimaakuntien, myös koko Suomen tarpeisiin. Nyt tämä on uhattuna.

Allekirjoittanut on toiminut Akava Kainuun puheenjohtajana lähes kymmenen vuotta. Koko tämä aika on ollut jatkuvaa kainuulaisten korkeakoulujärjestelmän puolustustais-telua. Milloin on tuullut kylmästä Helsingistä ja milloin Oulusta. Uhka on ollut koko ajan päällä joko yliopistokeskuksella tai ammattikorkeakoululla. Laman myötä paine on vain kasvanut. Ei kukaan kestä jatkuvaa epävarmuutta. Hatunnosto yliopistokeskuk-sen ja ammattikorkeakoulun henkilökunnalle jaksamisesta. Mutta jaksamisellakin on rajansa. Nyt viimein on löydyttävä valtakunnallinen ratkaisu, joka antaa Kainuun kor-keakouluille työrauhan.

Allekirjoittanut on suorittanut opetushallinnon tutkinnon ja opettajan pedagogiset opinnot, mutta allekirjoittanut ei ole asiantuntija valtakunnallinen korkeakoulupolitiikan osalta. Ehkä se on etu. Ulkopuolinen voi paremmin käyttää ns. maalaisjärkeä. Tästä näkökulmasta Suomi on sairastunut pahanlaatuihin keskittämishullutustautiin. Sa-moin kuin Suomen menestys, perustuu myös kunkin maakunnan menestys korkea-laatuiseen osaamiseen. Nyt näyttää siltä, että uutta yliopistolakia käytetään pienem-pien maakuntien henkisen ja osaamispääoman näivettämiseen. Meiltä viedään me-nestymisen edellytykset.

Kajaani ei ole yksin. Yliopistouudistus tarkoittaa nykymuodossaan vakavaa uhkaa kaikille yliopistokeskuksille ja filiaaleille. Koulutuspolitiikka on aina myös aluepolitiik-kaa. Yliopistolain nykytulkinta tarkoittaa ratkaisevaa siirtymää aluepolitiikassa. Alue-

politiikka ei tulisi perustua kasvukeskusten yltyöpäiseen suosimiseen, vaan koko Suomen tasapuoliseen kehittämiseen myös korkeakoulutuksen osalta.

Kyse on tasa-arvosta. Kyse on perustuslain takaamasta alueellisesta tasa-arvosta korkeakoulutuksen suhteen. Onko aluepoliittisesti järkevää kurjistaa juuri niitä alueita, joilla on muutenkin heikoimmat lähtökohdat?

Kajaanin opettajankoulutuksen lakkauttamisuhka ei ole yksittäinen aluepoliittinen teko, vaan oire laajemmasta ongelmasta. Yliopistouudistuksen ansio on yliopistojen autonomian laajentaminen, mutta nyt se on tehty hallitsemattomasti. Me veronmaksajat maksamme tämän valtakunnan tutkimuksen ja koulutuksen. Eduskunnan tehtävä on valvoa, että maata kehitetään tasapuolisesti. Korkeakoulupolitiikan osalta se merkitsee, että valtiovallan on kohdennettava tutkimus- ja koulutusresurssit alueellisesti tasapuolisesti.

Kajaanin opettajankoulutusta ei olla lakkauttamassa siksi, että se olisi liian kallista tai ettei sen laatu riittäisi. Päinvastoin nyt ollaan uhraamassa laadukasta yksikköä, joka on yksi kustannustehokkaimmista yksiköistä Oulun yliopistossa. Suomen etu olisi keskittää kehittämisrahoitus nimenomaan vahvimpiin yksiköihin antamatta yksittäisen yliopiston lyhytnäköisten päätösten romuttaa sitä, mikä on vuosikymmenten, tai tässä tapauksessa yli vuosisadan aikana rakennettu.

Ratkaisu on suora valtionrahoitus. Kainuun korkeakoulujärjestelmää on jo vuosia rakennettu korkeakoulukonsortiomalliin, jossa yliopistokeskus ja ammattikorkeakoulu tekevät hedelmällistä yhteistyötä duaalimallin mukaisesti. Silloin kun yliopistot olivat valtion laitoksia, oli filiaalimalli toimiva. Eipä ole enää, kuten olemme saaneet huomata. Suomen tasapuolisen alueellisen kehittämisen periaatteen toteutumiseksi tarvitaan suora valtionrahoitus maakuntakorkeakoulujärjestelmälle. Kainuun hallintokokeilu antaa tähän niin haluttaessa hyvän viitekehyksen.

Haastan kaikki poliittisten puolueiden edustajat nostamaan Suomen alueellisen tasa-arvon periaatteen agendalle omassa puolueessaan. Samoin haastan kaikki Suomen poliittiset puolueet vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Halutaanko koko Suomi pitää asuttuna?
2. Jos ja kun Suomen menestys perustuu korkealaatuiseen osaamiseen, mihin mahtaa kunkin maakunnan menestys perustua?
3. Jos ja kun kannatatte perustuslain takaamaa alueellista tasa-arvoa, millä tavalla se näkyy korkeakoulupolitiikkaa koskevissa linjauksissanne?

Kaikilla maakunnilla on oikeus toimivaan korkeakoulujärjestelmään. Suomen tutkimus ja koulutus rahoitetaan pääosin verovaroin. Maksajalla eli meillä veronmaksajilla lieinee oikeus vaatia, että alueellista tasa-arvoa edistetään rahoituksen ohjauksella. Jo nykyinen hallitus voi vaikuttaa asiaan opetusministeriön tulosneuvottelujen kautta. Jos tuli laadittua muuten hyvä laki, mutta jossa on selkeitä epäkohtia, tulee olla poliittista rohkeutta korjata lakia.

Viimeistään seuraavassa Suomen hallitusohjelmassa tulee tämä ongelma ratkaista.

Esko Pääskylä
puheenjohtaja
AKAVA Kainuu
puheenjohtaja@kainuu.akava.fi